

SIGNALEMENTEN

NICO DE BOER

Actief op je handen zitten

Met het *Manifest Eropaf! 2.0* doet de stichting Eropaf! een klemmend beroep op de sociale sector om 'zichzelf volledig en nauwkeurig te fileren. Om daarna te komen tot een transitie die leidt tot expliciet, integraal, contextgericht en effectief outreachend handelen.' Dat is geen kattenpis, weet ook de stichting, vandaar dat ze het manifest besluit met: 'Daar hebben we de komende jaren de handen vol aan.'

De stichting Eropaf! is sinds ongeveer vier jaar een kleine netwerkorganisatie die propageert dat professionals zich meer oriënteren op de leefwereld van burgers en meer opereren in de frontlinies van de samenleving. In die vier jaar is er heel wat gebeurd: outreachend werken is de norm geworden (zij het nog niet echt de praktijk), welzijn is herontdekt en we hebben ons en masse gestort op het thuis bezoeken van burgers. Overheden doen dat vooral om mensen achter de voordeur te controleren en wetten te handhaven. Dat is niet helemaal wat de outreachende professionals van het eerste uur voor ogen stond: zij wilden liever empoweren. Om die reden waarschuwt het manifest: 'De sociale sector moet zelf snel met effectieve antwoorden en methoden komen. Anders bestaat het gevaar dat de professionele handelingsruimte langzaam maar zeker wordt ingevuld met resultaatsverplichtingen die van buiten zijn opgelegd. En dat zou de dood in de pot zijn. Want binnen zo'n politiek gestuurde context verwordt outreachend werken snel tot een methode die op drijfzand is gebouwd.' Om kaf van koren te scheiden, worden er in het manifest tien kernwaarden geformuleerd. De eerste luidt: *Contextgericht outreachend werken voorkomt hoge sociale, maatschappelijke en materiële kosten*. En de negende: *Outreachend*

werkers kunnen actief op hun handen zitten; ze ondersteunen mensen bij het mobiliseren van hun eigen krachten. De overige acht kunt u het beste zelf opzoeken.

De twee geciteerde kernwaarden illustreren het verschil in kaliber. De ene kernwaarde is meer een nader te onderzoeken bewering over een werkwijze. Het is immers een sympathieke gedachte, maar op voorhand bepaald niet zeker dát die kosten worden voorkomen en óf de besparing opweegt tegen de kosten van outreachend werken. De opstellers van het manifest zijn zich van die onzekerheid ook wel bewust. Zo stellen ze elders nadrukkelijk dat het bij een benadering van burgers 'achter de voordeur' niet gaat om de vraag of het mag of niet, maar over *hoe* het wel of niet moet. En 'dit vraagt zowel van outreachende professionals als van overheden een permanente reflectie op doel, middelen en effectiviteit'.

De andere geciteerde kernwaarde behelst werkelijk een na te streven professionele houding, zeer treffend verbeeld als *actief op je handen zitten*. Outreachend werken vergt volgens het manifest 'sterke en zelfbewuste professionals (...) die in staat zijn om contact te leggen en te handelen, maar tegelijk in staat zijn om de cliënt zoveel mogelijk te stimuleren om zelf dingen te doen'. Dat is een klassiek welzijnswerkdilemma, dat door de Eropaf-benadering in een nieuw daglicht komt te staan. De opstellers van het manifest hebben gekozen voor kort en bondig. Dat is een respectabele keuze, die echter wel doet verlangen naar een uitgebreidere versie die iets meer materiaal biedt voor fileren en reflectie.

Het Manifest Eropaf! 2.0. Tien kernwaarden is met ISBN 978-90-815002-2-7 uitgegeven. Meer informatie: www.eropaf.org.

Vertrouwen herstellen

Wie kent niet de mantra van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP): 'Met mij gaat het goed, met ons gaat het slecht'? Het is en blijft een pakkende samenvatting van de bevinding dat Nederlanders (en veel andere wereldburgers) tevredener zijn over het eigen bestaan dan over de samenleving in haar geheel. Hoe pakkend ook, de tegenstelling begint

minder scherp te worden. We zijn steeds minder tevreden met de persoonlijke leefsituatie en steeds tevredener over de maatschappij. Tot die opmerkelijke constatering komt *Martijn Lampert* van onderzoeksbureau Motivaction in *Crisis in aantocht?*, een recente publicatie van het SCP. Lampert heeft nog meer boeiende noten op zijn zang. Hij waarschuwt dat er in de samenleving steeds minder vertrouwen is, een ontwikkeling die wordt aangejaagd door de economische crisis. Dat gebrek aan vertrouwen speelt de samenleving behalve in economische zin ook in mentale en sociale zin parten: de economische crisis dreigt een sociale crisis te worden. Om daar wat tegen te doen, is herstel van vertrouwen in de politiek niet genoeg: we zijn immers vaker op 'nabije anderen' georiënteerd dan op de politiek. Het komt er dus op aan het vertrouwen rechtstreeks te herstellen. Onderzoek van Motivaction heeft aangetoond dat je daarvoor meer hebt aan beroepsgroepen als artsen en onderwijzers dan aan autoverkopers en reclamemakers. Over welzijnswerkers laat Motivaction zich niet uit, dus mag u zelf uitmaken of u meer op een reclamemaker of meer op een onderwijzer lijkt. Hoe dan ook zijn volgens Lampert eigenschappen als 'vakmanschap, persoonlijke integriteit, aandacht voor het persoonlijke, verantwoordelijkheid nemen en duidelijkheid bieden de enige duurzame weg tot vertrouwensherstel'.

Crisis in aantocht? is een zogeheten verdiepingsstudie van het Continu Onderzoek Burgerperspectieven van het SCP. Bij die onderzoeken blijkt steeds dat Nederlanders zich in het bijzonder zorgen maken over de omgangsvormen van burgers in de publieke ruimte. Om die bezorgdheid beter in kaart te brengen, vroeg het SCP aan vier publieke beroepsgroepen daarover met elkaar in gesprek te gaan: geüniformeerden (zoals politie en ambulancepersoneel), commercieel personeel (zoals verkopers en taxichauffeurs), uitvoerend personeel in zorg en onderwijs en een zeer curieuze groep met de titel 'notabelen' (huisarts, notaris, pastor, directeur basisschool, tandarts, ondernemer).

Een van de opmerkelijkste uitkomsten is dat deze profes-

